

KÖZMŰVELŐDÉS.

Az erdélyi róm. kath. irodalmi társulat heti közlönye.

MEGJELENIK MINDEN SZOMBATON.

Előfizetési díj:

Egész évre	4 frt.
Félévre	2 "
Negyedévre	1 "

A társulat minden rendű tagjai
a lapot tagdíjaikért kapják.

Kéziratok nem adatnak vissza.

A lap szellemi részét illető cikkek a szerkesztőségnek, az előfizetési pénzek a pénztárnoki —, az esetleges reklamációk pedig a kiadóhivatalnak küldendők.

1870. szept. 20.

A fentirt évben és napon Victor Emmanuel katonái ágyúikkal bedöngették a „Portapia“-t s a szelid lelkű IX-ik Pius nem akarván több vért ontatni, öt órai bombázás után a meghódolás jeléül fehér kendőt lobogtatott a Vatikánból. Erre nagyszámu esőcselektől kísérvé „Éljen a győző“ felkiáltással berontottak a királyi csapatok az örök városba. A király feltörette a Quirinált s itt ütötte fel királyi székét. Így megvalósult az, a mire egy félszázadon törekedtek a sötét carbonarik, az olasz egység teljessé vált s az ifjú Olaszország fővárosa Róma lett. A pápa pedig jogos birtokaitól megfosztva a Vatikánba rabságra kárhozhatótt. A modern Európa népei öbbe teit kézzel nézték a dolgok e fordulatát s egyetlen kormány sem merte tiltakozó szavát felemelni a rablás ellen.

S ma, a mikor a törvényesség, a történeti jog és a jogos szerződések helyett a „bevégzett tények“ teremtik azon jogalapokat, a melyeken nyugszik a modern államok épülete; elég merész a kétes dicsőségű ténynek negyedszázados emlékét nemzeti ünnepel megülni az olasz királyság. Az olasz kormány eljárása durva jogsértés volt szemben a pápával. Ennek illusztrálására elegendő a következő körülmény számba vétele. A mikor III. Napoleon kényszerült kivonni a pápai államból őrseregét, biztosítékot kért az olasz miniszteriumtól, hogy a királyi kormány ragaszkodni fog az 1864. szept. 15-iki szerződéshez; mely szerint Róma megmentése végett Florenczet jelölték volt ki fővárosnak. S a mikor a törvényhozók testületébe némelyek a pápai államba való betörést indítványozták, Lauza miniszterelnök így szólott: „Hiszik-e, uraim, hogy okos dolog idejőni a kamarába s arra ösztönözni a kormányt, hogy foglaljon el egy államot, melyet Európa minden hatalmasága elismert? . . . és pedig minden oly ok nélkül, melyet törvényesnek ismer a világ.“ Tehát a miniszter-

elnök nem mer felelősséget vállalni Róma elfoglalásáért. De csakhamar a jogosság érzete háttérbe szorúl. Mikor ugyanis 1870. szept. 2 án a francia hadakat tönkre tették Sedánál, az olasz miniszterium elég merész kijelenteni, hogy minden erejével közreműködik, hogy Róma elfoglalásával teljesüljön a nemzetnek közóhajtása. S a kormány azonnal öt hadtestet mozgósított szembe a 8000 főből álló pápai hadsereggel. A királyiak győztek s az október 1-jén megejtett népszavazás szerint Róma az olasz királyság fővárosa lett.

Ezen tény egy kiváló fontosságú világtörténelmi elmélkedésre nyújt alkalmat. Rómának harmadfél ezer éves dicső múltja van, örök város a neve s 12 századon keresztül ura volt a pogány s 13 századon át a keresztény világnak.

A pogány és keresztény írók versengve írnak Róma dicsőségéről, az idők végeig való fenmaradásáról és uralmáról. Vergilius Aeneis VI. k. 852. és köv. versekben így szól: „Ne feledd római, hogy uralkodás a te hivatásod, béke törvénye alá kényszeríteni a népeket, kímélni a megalázott ellenséget, letiporni a makaesokat, ebben áll a te művészeted.“ „A párkák — ugymond a sapphoi lelkű Erinna — csak a te kezdedbe adtak oly kormánybotot, mely nem törik el soha, hogy te mindenütt uralkodjál és mindent kormányozz.“ S a lánglelkű Tertullian így kiált fel: „Róma, te állani fogsz a világ végeig.“ S a világtörténelem aláírja a költők mondasait Rómáról. Nézzük csak közelebbről. Romulus népe alkotott egy még ma is bámult államot és társadalmat, melynek Róma volt középontja, szive. S a mikor a római társadalom elvégezte feladatát, helyet csinált egy másiknak, melynek ugyancsak Róma volt középpontja, s „mely — ugymond Thierry — annyival volt hatalmasabb nála, a mennyivel a vallásos törvény felülmúlja a polgári törvényt. Nem a véletlen, vagy a vak esetből történt, hogy az elbukott

pogány Róma világtörténelmi hivatását folytatá a keresztény Róma s így a jószolt örökkévalóságot megvalósulni látjuk. Az új ker. társadalom a pogány helyébe lépett s keresztet tűzött a Capitolium ormaira s hallatá világszerte polgárosító szózatát: „Urbi et orbi.“ A régi Rómát elseprí a népvándorlás zúgó áradata, az új Róma pedig meghódítja a győzelmes barbárokat, vezére, útmutatója lesz azoknak hosszú századokon keresztül. „Urbi et orbi“ hangzik a pápák civilizáló szózata s a népek megértik s tisztelik azt s hálásak is az iránt. E hálatisztelel és ragaszkodás legszebb jele a pápai állam létre jövele s megőrzése 1870. szept. 20-án. megszűnik? Rómának világra szóló hivatása, hogy mikor kezdődik újra, az a jövő titka. Ha a sokféle ismüstől megrészegült Európa népei kijózanodnak s a jogosság és törvényesség uralkodóvá lesz, vissza fog adadni Róma a pápának s a népek újra fogják hallani az „Urbi et orbi“ szózatot.

Eröss.

Első keresztény térítőink.

(Kivonat *Foly Györgynek* a M. Tud. Akadémiában 1895. évi május 6-án tartott székfoglalójából.)

„Kiktől tanult a magyar írni-olvasni?“ című dolgozatában már tíz évvel ezelőtt kimutatta az értekező, hogy nyelvünkben, de legfőképp írásunkban maradt esalbatatlan nyomokból biztosan következtetve, az írás-olvasás mesterségében és minthogy ezt a kereszténységgel együtt sajátítottuk el, tehát a kereszténységben is első igazi oktatóink velenzevidéki olaszok voltak. A magyar nyelvtudományban és irodalomtörténetben ezt a hivatottak nemcsak elfogadták, hanem több tekintetben meg is erősítették. Csak a magyar történetírás nem vette figyelembe, hanem megmaradt régi pusztá tapogatódzása mellett. Ez birta az értekezőt arra, hogy nyelvész letére a történet terére átesapjon és azt, a mit tíl-évvél ezelőtt csaknem tisztán nyelvtudományi úton bizonyított, történelmi adatokkal is bővebben fölvilágosítsa.

Első térítőinkön nem érti azokat, a kik egyszer-egyszer sikertelen vagy mülo eredményü kísérletet tettek. Nem melőzheti ugyan e próbálkozásokat sem, mert aig van köztük olyan, kinek valamelyik történetirónk biztos alap és irányító hián különös fontosságot ne tulajdonított volna. De igazi térítőink csak azok, a kik nem kapkodva fogták a kereszténység meghonosításához, hanem természetesen kezdték és rendszeresen iparkodtak azt végrehajtani. Ezeknek is azonban jó ideig fogatlan maradt volna minden fáradozásuk, ha nem előzték volna meg olyanok, a kik a rendszeres térítés munkáját lassan-lassan előkészítve és megkönnyítve, a magyar nemzetet a kereszténység befogadására hajlandóvá tették. Ez úttörőink sem voltak egyes kalandozó kísérlettevők, hanem olyanok, a kik a magyar családokba férközve, itt alapjában ingatták meg a pogány-ságot.

Sorra ismertetve a térítő kísérleteket: Methodius pannoniai érsektől kezdve, ki még régibb hazájukban a Duna torkolatánál látogatta meg a magyarokat, egészen Szent István koráig, részletesen foglalkozik az értekező Gyula erdélyi fejedelem megterésével, mely legfontosabb sikere a keleti egyháznak, azután sz. Wolfgang svábföldi szerzetes meghíusult kísérletével, Filigrim passauai püspök koholt térítésével, sz. Adalbert prágai püspök csekély eredményével, sz. Romuald tanítványainak és querfurti sz. Brunónak elkésett próbálkozásával. A kísérlettevők mindnyájan csatlakoztak, mert ábrándjukat követve, úgy fogtak a térítéshez, hogy nem annyira nemzetünket az üdvösséggben részesíteni, mint inkább maguknak a vértanúság koronáját megszerezni volt a céljuk. Ezt egyikük sem érte el és így máskülönbben sem hagyva nyomot, egészen hiába fáradoztak. Még azt az érdemet sem tulajdoníthatjuk nekik, hogy a nemzetet a kereszténység elfogadására legalább hajlandóvá tették volna.

Első térítőinket némely történetirónk a szlávok közt keresik. Az értekező kimutatja, hogy régi szláv eredetű szavaink, melyekre a történetirók nézetüket alapítják, éppen térítésből nem magyarázhatók, hanem csak úgy kerültek nyelvünkbe, hogy ama szlávok, kiktől szláv eredetű szavaink származnak, beleolvadtak a magyarságba. A honfoglaláskor magyar uralom alá jutott szlávoktól nem is kaphattunk volna térítőket, mert nekik már akkor maguknak sem voltak papjaik. A többi szlávot kizárja részint az, hogy más szláv nyelvet beszéltek, mint a melyből szláv szavaink valók, részint pedig az, hogy glagol és cyril írásuk volt melyet nekünk is el kellett volna fogadnunk, ha az ő papjaik térítették volna minket. Legkisebb nyoma sincs annak, hogy mi valaha akár glagol, akár cyril írást használtunk volna. Nekünk kereszténységünk kezdetétől fogva minden latin betűs írásunk volt. Atalában az összes szlávok részint mint sokkal előtünk, részint pedig velünk egy időben, sőt némelyek még későbbben tértek a kereszténységre. A mi megtérésünkkor még valamennyinek kevés volt a papja, még mindnyájan maguk is máshonnan voltak kénytelenek egyházi segítséget szerezni és így nekünk nem adhattak volna térítőket. Egészen alaptalan állítás, hogy mi szlávoknak, akár itt találtaknak, akár kívülről jötteknek, köszönhetjük kereszténységünket.

A kereszténység úttörőit azok közt a keresztény foglyok közt kell keresnünk, a kiket őseink süri külföldi kalandozásaik alkalmával több mint hat évtizeden keresztül igen nagy számmal hurezoltak be a keresztény országokból. Történetirónk újabban fölismerték ezeknek nagy fontosságát, de mindeddig nem kutatták, hogy e foglyok többsége honnan származhatott. Az értekező kimutatja, hogy görög fogoly a többihez képest kevés volt, annál iskevesebb a franczia, sokkal több a német, legtöbb az olasz. Legtöbb foglyot a magyarok kétségkívül a németek közt ejtettek, de ezekből legkevesebbet tartottak meg. Sokszor útközben valamennyit elhagyni vagy megölni voltak kénytelenek, mivel menetükben gátolták vagy biztos visszatérésüket veszélyeztették. Többször ki is cserélték őket magyar foglyokért, a kiváltatlanokat pedig nem ritkán eladták, mivel sokkal használhatóbb, sokkal becsesebb foglyaik is voltak. Az olasz foglyoknál mind ez apasztó körülmények elestek. Közülök legtöbb jutott az országba és legtöbb maradt itt. De nemcsak számban, hanem a mi még sokkal fontosabb, gyakerlati, ér-

telmi és erkölcsi képzettségben is magasan fölülmúltak az olaszok, a kevés görögöt kivéve, mind a többi keresztény foglyot. Ők voltak a leghasználhatóbbak és így legbecsültebbek is. Első sorban, sőt csaknem egyedül az olaszokról lehet azt mondani, hogy bejutottak az előkelők sátrába és tanácsába, hogy külföldi kerültek ki atolmácsok és író deákok, hogy külföldi követségekben és kémlelésnél bajosan voltak nélkülözhetők. Az olaszok mindentűt használható tolmácsok voltak, mert mindnyájan értették és beszéltek is a középkori latin nyelvet, melyen papjaik egész a XII. század elejéig prédikáltak a népnek. A tengerparti olaszok közt azonfelül a görög nyelv tudása is gyakori volt.

A pogány magyarokra természetesen leginkább és legerősebben azok a foglyaik hatottak, a kik először legműveltebbek, másodsor legkeresztényebbek és e mellett harmadsor legrészebbek is voltak. Ezt csak az olaszokról mondhatni. Az itt talált és meghódolt szlávokról nem tudjuk, mily sorsra jutottak, szolgaságra vetették-e a magyarok, vagy csak alattvalóikká tették. Számuk igen nagy lehetett, de se műveltek, se igazán keresztények nem voltak és azon fölül csakhamar el is vegyültek és eltűntek a magyarok közt. A németek számban sem érthették el az olaszokat, azonkívül műveltség és kereszténység tekintetében is jóval hátrább állottak. A görögök műveltsége és kereszténysége nem engedett az olaszokénak, de számuk aránylag is, általában is csak csekély lehetett. A legkisebb számot a francziák teheték és így tekintetbe se vehetők. Így minden arra mutat, hogy kereszténységünk úttörői az olasz foglyok voltak. Ha még azt is kutatjuk, hogy már most az olasz foglyok közt különösen mily vidékiekre kell gondolnunk, könnyen megtaláljuk a választ, ha a földrajzi fekvésre, a pogány magyarok olaszföldi pusztításaink rendes színhelyeire és nyelvünk olasz jövevényszavaira ügyelünk. A területlen, melyre mind e tekintetek mutatnak, több változatban a velencei nyelvjárás uralkodik. Így kimondhatjuk, hogy kereszténységünk úttörőinek legnagyobb részt a velencei nyelvterületről való olaszoknak kellett lenniük. Erre van még egy igen világos, egyenesen megdönthetetlen bizonyítékunk és az a magyar írás, a magyar bangjelölés, mely egész határozottan a velencezés népies latin kiejtésén alapszik.

Egy fontos dolog történetiróink részéről mindedig nem nyert megvilágítást. Ez a térités módja. Első rendszeres téritőink mindnyájan külföldiek voltak, a kik tehát legalább eleinte magyarul nem tudtak. Akkor hogyan foghattak a magyarok téritéséhez? A Gellért-legendából tudjuk, hogy mindnyájan latinul hirdették az igét és azután tolmácsokkal magyarították szavaikat. De honnan vették a tolmácsokat mindjárt eleinte, mikor még a magyarok közül talán senki sem tudott latinul? Egyszerűen onnan, a honnan a magyarok is vették, mikor nekik kellett tolmácsok: a keresztény foglyok közül. Volt ezek közt egyházi is, világi is bőven, a ki latinul beszélt vagy legalább jól értett és évekigitt élve, megtanult magyarul is. Ilyenek lehetnek az olaszok valamennyien és a többiek közül, kivéve a görögöket, legalább a papok. Különösen az olasz foglyok közül a világiak is alkalmas tolmácsok voltak, mivel mindnyájan vagy beszéltek is latinul, vagy legalább is jól értettek.

Mindenből kitünik, hogy a keresztény foglyokat kereszténységünk is műveltségünk megállapításában igen jelentékeny hatás is érdem illeti. Még a hatalmas római birodal-

mat is szegény rabszolgák változtatták csendes aknamunkájukkal pogányból kereszténynyé. Nálunk a keresztény foglyok annál inkább hathattak gazdáikra, mivel nemcsak erkölcsben, hanem műveltségben is magasan fölüttük állottak. Mint szükséges és hasznos munkákban és mesterségekben gyakorlott, ügyes és tanult emberek bejutottak a barbár magyar családokba. Itt számtalan alkalmuk volt példával, tanácsal, fölvilágosítással, oktatással, irtogatni a rosszat és terjeszgetni a jót. Így gyökerében támadtak meg a pogányuságot. — Mint mindentűt, úgy nálunk is az új tanítás leghamarább a család körében a nőknél és gyermekeken fogott. A férfiak nem engedhettek oly könnyen; ők nem tekinthették a vallást magánügynek, mint a család körére korlátozott nők és gyermekek, nekik az közintézmény volt, melyet nyilvánosan mindenkor el kellett ismerniük, még ha magukban már a kereszténységre hajlottak is. De minthogy az új férfinemzedék is keresztény nézetekkel megismerkedve és megbarátkozva növekedett föl, be kell következnie a fordulatnak, mikor már a férfiak sem ragaszkodtak az ősi valláshoz, hanem családjukkal együttélve, megnyitották szívüket az evangéliumnak.

A keresztény foglyok tehát korhasztották a pogányuságot és termő földet készítettek a kereszténység magvának, nem kis részben végezve még a vetést is. Döntő hatással voltak arra, hogy a magyar nem a keleti, hanem a nyugati egyházhoz csatlakozott és ezzel nemcsak kereszténységünknek, hanem műveltségünknek, sőt politikai helyzetünknek is alapot és irányt adtak. Vallásosságukkal és tudásukkal megindították a magyar nemzet erkölcsi és értelmi művelődését, nem is számítva, mennyi más hasznos és becses szolgálatot tettek gazdáiknak. Határozottan munkálkodtak azon, hogy a magyar nem jutott a hunok és avarok sorsára, hanem fennmaradt, fejlődött és megerősödött. Nagy hálával tartozunk nekik. Ep azért nem lehet közömbös előtűnk, kik voltak e névtelen apostolaink. A kutatás eredménye az, hogy nem voltak se szlávok, se németek, se görögök, se francziák, hanem mindenekelőtt olaszok, mert ezek részén volt a szám, a kereszténység és a műveltség súlya, tehát mind a három műhatatlan szükséges föltétel egyetemben, melyek közül csak egynek is a hia megfoghatatlanná tenné a keresztény foglyok kétségtelen nagy hatását. Az olaszok közül is azonban az oroszánrészt a földrajzi helyzet, a történet, írásunk és nyelvünk egyhangulag a velencei olasz foglyoknak ítéljük oda. Ezek tehát első sorban és főképen kereszténységünk úttörői és műveltségünk megalapítói.

Székfoglalójának folytatását az érkező csak röviden, élő szóval ismertette. A rendszeres téritők közt is többségben kellett lenniük az olaszoknak, különösen a velencei nyelvterületről valóknak. Egyik főapostolunk, szt. Gellért egyenesen Velence szülőtte volt. Magyarország és Velence közt e korban a legszorosabb barátság állott fenn, a mit legvilágosabban mutat Orseolo Ottó velencei dogának és szt. István testvérhugának házassága. A két állam nagyon is egymásra volt utalva. Mindkettőnek, a keleti és nyugati császárság közé ékelve, féltékenyen kellett őriznie függetlenségét. Egymástól nem volt okuk félni, a szárazföldi és tengei hatalom egymást kiengesztelte és támogatta. Ha valahonnan, Velenczétől fogadhatta el szt. István a téritőket; ezek semmiképen sem veszélyeztethették országának függetlenségét.

Velenze a téritésre minden eszközzel rendelkezett; volt önálló egyháza, Grado szigetén saját patriarchája, számos püspöke és nagyszámú művelt papsága. A ruit nyelvünk és írásunk kétségtelenné tesz, azt a történet is igazolja. Kévs ugyan az egyenes adat és így sokszor következtetésre vagyunk utalva, de az alap biztosan áll és a legparányibb dolog sinez, mely leronthatná vagy csak meggyöngyíthetné azt az eredményt, hogy igazi téritőink és a műveltségben első mestereink velenzevidéki olaszok voltak.

T Á R C Z A.

Írói tanács.

*Én is írtam egy egy kicsit,
Én is írtam néha, néha;
S kik olvasták, azt beszélik —
Van abban szem s így nem léha! . . .*

*Csak azért van panasz reám,
Hogy miért nem írtam többet! . . .
Mire azt válaszolhatom —
Kecés jobban áll a többlet! . . .*

*Mert nem sokat: de jót írni —
Ebben áll a régi titok!
Aki ezt fel tudja fogni —
Annak ajtót bátran nyitók! . . .*

*Jer, barátom, fogjuk kezét —
Munkálni a hon javára! . . .
Meleg érzés, tiszta eszme
Legyen sorainkba zárva! . . .*

*A busongó vigasztalást,
A csüggedő bátorságot —
Találja meg verseinkben —
Mire szíve, lelke rágyótt! . . .*

*Vetélkedjünk abban ketten:
Melyik tud egyszerűbb lenni;
S hidd el — nem lesz műveinkben
Majd kicsitni való semmi! . . .*

*Legyen érthető, egyszerű
Minden szava, minden sora;
Mint mezőben termett virág
Illata, színe, hímpora! . . .*

*S legyen tiszta magyar beszéd,
Melynél nincs szebb a világon! . . .
Hagyjuk a sok idegen szót —
Hagyjuk el édes barátom! . . .*

*Én így írtam, aműt írtam,
S így írni még kedvem volna —
Csak az a baj, hogy szöllőmben
Még nem épült fel a kolna! . . .*

*Ame azért nem épült fel,
Hogy ezután felépüljön,
S abban a bor esztendőkről —
Esztendőkre megvénüljön! . . .*

*Vén bor mellett írogatunk
Bordalokat a javából,
Hogy búsulni fog Érmellek —
Miért esett imen távol! . . .*

Vécze. 1893. febr. 27.

V. Cs. J.

A görögök nemzeti játéka.

(Folyt.)

A versenyeknek végeztével, az utolsó napon a jutalom kiosztása következett. Hosszu ideig nem jutalmaztak anyagiilag: a nyert diadal varázserővel birt, valósággal istenítették a győzöt. A jutalom a lehető legegyszerűbb vala: olajfaágakból font koszoru, melyet egy figyermek, kinek ősi szokás szerint szülői életben kellett, hogy legyenek, arany késsel vágott le egy az Altis berekben álló vad olajfáról. Néha palmaágakból font koszoru is szerepelt. A versenybírák egyikének vala tisztje ezen koszort a győző halántéka köré tenni s épen ezen ünnepélyes ténykedés alatt kiáltották ki a győzőnek, ugy szintén atyjának és hazájának nevét. Megható és felemelő jelenet volt ez! Hiszen ezen nagy jelentőségűnél fogva, melyet a hellének az olympiai versenyeken való győzelemre helyeztek, ezen magasztos pillanat, midőn a temérdek nép hangos ujjongása s némi tekintetben az egész Hellasz szeme láttára nyerte el a győző méltán kiérdemlett jutalmát, eléggé alkalmas vala arra, hogy mindazon munkát és fáradságot, melylyel a versenyeken való győzelem járt, a legdűsabbban kárpótolja. A győző ekkor Görögország legünnepeltebb férfiai vala, kit — Horáciusszal szólva „palma nobilis terrarum dominos evebit ad deos.“

Közvetlenül a győzelmek kihirdetése után következett a győzők számára rendezett diadalünnep; ez a küzdelem terén nem volt ugyan nagyon fényes, hanem igenis szemkápíráztató s csaknem képzeletet túlhaladó volt az, melyet a győzők számára az egyes államok, nagy városok, melyek kebeléből az illető győzők származtak, rendeztek. Dícsőségüknek mámorában minden lehető megtettek az ünnepeltnek díszes fogadtatására. A bevonulás alkalmánal nemcsak a közeli rokonokat, barátokat látjuk a kíséretben, hanem részt vesznek abban az állam előkelői is. Az agrigentumi Ekszenetoszt, Empedoklesz fiát, midőn hazatérőben volt, háromszáz szürkelovas fogat kísért s a kísérethez nagyszámu közönség csatlakozott. Hasonló bevonulást találunk a későbbi időkben a rómaiaknál is. Cassius így írja le a megkoszorozott Néró bevonulását: a kíséret élén azok haladtak, kik győzelmi jelvénynyel már birtak; ezeket követték azok, kik czimertáblákat lobogtattak a levegőben. Ezeken a táblákon jelezve volt a győző neve s a verseny neve, melyben győzött. Ezek után haladt a győztes Néró, Augusztus császár pompás szekerén. Aranynyal gazdagon kivart bársony tógát viselt, olajfa-koszoru a halántéka körül, mellette cziterása s a szenátus tagjaival s katonai kíséretével így vonult a „circus maximuson“ on keresztül a capitoliumba, innen a palatiumba,

mi közben az egész város feldiszítve és kivilágítva a lehető legpazarabb fényben uszott. A bevonulás után újlag megkezdődött a cirkuszban a verseny, mely alkalommal Néró összes győzelmi koszorúit — 1800-an felül — közszemlére tette ki. Maga is részt vett ezen versenyeken.

Ily pompával természetesen csak egy római császár dicsekedhetett, habár a privat győzők bevonulását is, mint már említve vala, fényesen ünnepezték meg. Ezek is lehetőleg négy szürkelovos fogattal tartották bevonulásukat. A kíséret ez esetben a főtérre haladt el a templom mellett, aztán egyenesen a lakomához siettek. Ebben is nagy ügyeséget tanúsítottak a hellének.

Hogy számos áldozat volt az olympiai versenyeken, az a klasszikusoktól reánk maradt irodalmi kincsekből eléggé kitünik s bizonyítják egytuttal a legújabb ásatások is. De ez egyes áldozatok idejét pontosan, hogy például mely áldozatok voltak fényesebbek: a bevezető vagy az u. n. hálaáldozatok, meghatározni szerfölött nehéz. Lukianosz azt írja, hogy az elisbeliek nagy áldozata, a bekátombé, melyen állítogal maga Zeus is résztvett, egyike volt a legfényesebb áldozatoknak s ezt valószínűleg a versenyek után tartották meg már a következő oszkodás szerint is: Ha tekintetbe vesszük, hogy az elisbeliek az összes győzőket megvendégelték — természetesen a versenyek végeztével, ez alkalomra sok élelmi czikkre, kiváltképpen húsról volt szükségök s mivel a bekátombé alkalmával száz ökröt kellett levágniok, igen természetes, hogy ezen sok hús, ha a versenyek előtt vágják le az ökröket, a versenyek bevégeztéig, vagyis öt napig a forró nyári időben könnyen megromolhatott volna. A nagy áldozatot tehát a győzelem kihirdetése után tartották meg s ehhez kötötték a vendégeskedéseket is.

A lakomák az áldozatoknak mintegy kiegészítő részét képezték. Derült világnézet jellemzi a görögök vallási felfogását és életét e tekintetben is. A görög ember ha isteneiknek áldozott, maga is áldozati lakomát ült s miként az istenek lakomáin Apollo pengeti lantját és körülötte a műzsák zenének bájoló hangokon az istenek adományairól, úgy zendül fel a simonideszi vagy pindarozsi karének ez oktachord kísérete mellett az oltár körül körtánczot lejtő kórus ajkairól.

Az elisbeliek a győzelem kihirdetése napjának délutánján a győzők tiszteletére a pritanejonban fényes lakomát rendeztek; az ünnepségeknél azonban ezzel még korántsem vala vége, mert késő éjjelig, — szálló igével élve — „kivilágosviradtig“ tartottak az egyes lakomák, melyeket a győzők adtak a versenyekre összesereglett rokonaiknak és barátainak. Ezek költségeinek fedezéséhez a győző városa is hozzájárult. Ének és zene hangzik minden oldalról s a nép lelkiülete éringatózva az egyszerű fuvola által kísért diadal ének rezgő hangjain, meglágyul mint az Orfeus kösziklája s fogékonyabbá válik a szép, nemes és magasztos eszmékre. A dal a győzöt dicsőíti, az „epinikion“ (győzelmi dal) az ő nevéit és érdemeit magasztalja. Nagyon valószínű, hogy az epinikionokat, melyeknek Pindarosz utólrérhetlen mestere, a győzőnek saját házában való ünnepeztetése alkalmával adták elő; hiszen egy fél napi idő alatt a költeményt megírni és megzenésíteni alig vala lehetséges.

Z. A.

(Folyt. köv.)

KISEBB KÖZLEMÉNYEK.

A belga iskolatörvény.

Belgiumból nagy esemény hirtelre érkezett. *A belgák királya e hó 13-án szentesítette a hitvallásos iskola visszaállításáról szóló törvényt.*

A liberális sajtó nagyon elbujtatva, lehető kis betűkkel közli e táviratot és még hozzá meglehetősen elkésve is. Bizonyára nem nagy öröme szolgál neki az esemény, melyért, bogy az be ne következzék, annyi ádáz és helyyei közzel nemtelen harcztot folytatott hónapokon keresztül. Annál nagyobb és őszintébb örömet érzünk fölötte mi, kik a belga konzervatív párt felülkerekedése óta, mindig arra biztattuk ezt, hogy első dolga legyen a hitvallásos iskola visszaállítás. Mert akiké az iskola, azé a jövő is. A belga szabadkőművesek soha sem lettek volna képesek a belga népet kezökbe kaparítani, ha csak magokhoz nem ragadják az iskolát, melyet majdnem egy fél emberöltön át aknázták ki saját ezéljaikra.

Hát ezután majd másképen lesz. Az iskola ismét a valóságosságnak lesz melegágya. Visszaviszik az iskola falaira az onnan gunykaezaj közt kidobált feszületeket, kötelező lesz a hittan tanítása, melyet a lelkipásztorok fognak tanítani s a profán ismereteket is vallásos irányban fogják tanítani. Az így nevelt ifjúságot azután vallásos szellem fogja áthatni s ez a szellem fogja őt vezérelni az élet útján. A keresztény intézmények ismét felvirulnak s velök együtt a keresztény szellem fogja áthatni a belga családokat és társadalmat.

Sokszor hozták fel érvül az egyházpolitikai törvényjavaslatok tárgyalása közben, hogy lám Belgiumban a kath. többségtől támogatott parlamenti kormány még egy lépést sem tett az ott hatályban levő kötelező polgári házasság megszüntetése érdekében, mely körülménnyel azt akarták bizonyítani, hogy ez a házassági forma jó és helyes s mint ilyent, kath. részről sem tartják czélszerűnek megszüntetni. Hát most csak várják meg az így érvelő urak, míg az ismét hitvallásossá tett iskola megtermi a maga jó gyümölcseit. Majd meglátják, hogy rövid másfél vagy két évtized alatt kitör a vallásossá vált közvélemény hangos követelése az egyházi házasság visszaállításá érdekében. S így lesz ez Franciaországban, Németországban, Olaszországban s mindenütt, hol az iskolák elközösítésével kezdtek meg a kulturharczos intézmények meghonosítását.

Es ebből nagyon sokat tanulhatunk mi magyarok. Beesüljük meg a mi hitvallásos iskoláinkat, tegyük bennök intenzívvé a vallásos szellemet, tegyük ezt különösen a közép és felsőbb iskolákban s akkor majd nálunk is más szellem, más élet lesz.

M. A.

I R O D A L O M.

— **Kátétervezet.** Bognár Adám székesfővárosi hitoktató a III. elemi osztály számára kis Katekizmust írt, melyet kézirat gyanánt szerkesztőségünknek is beküldvén, azt a következőkben ismertetjük.

Az egyes osztályokban fokozatosan bővülő Katekizmusokat úgy kell tekintenünk, mint a kör középpontjától folytonosan nagyobbodó sugárral vout köröket, melyek mindinkább távolodnak, de a középpontot, — a legelőkelőbb ismereteket, — mag gyanánt megtartják s ezt az értelmi fejlettség és előismeretek milyenségének szükségessége szerint kiszélesítik. Mivel pedig szerző csakis a III. osztály számára szerkesztett kátétervezetet mutatta be, mely magában véve ugyan önálló egészet, de a többi évek tananyagával mégis szorosan összefüggő részt képez, ennél fogva csak általánosságban fogunk hozzá szólni.

A *hitről* szóló első részben eszónak: „*hit*“ sehol kellő meghatározását nem találjuk fel; miért is tanácsos lenne az Isten és az Ő tulajdonságáról szóló részt (5—11 lap.) aképen dolgozni fel, hogy pld. az isteni *mindenhatóságnál, végtelen bölcseségnél*, a hit mivoltáról a gyermekeket értesíthessük.

A parancsokról szóló részben az Isten 10 és az anyaszentegyház 5 parancsa össze van vegyítve. Véleményünk szerint minden egyes parancs külön-külön, a meglévő sorrendben tárgyalandó, mert így összevegyítve, mint azt szerző teszi, — a gyermek a parancsok lényegét és együtartozását megérti ugyan, de azon veszélynek lesz kitéve, hogy vagy nehezen, vagy épen nem fogja tudni, hogy tulajdonképen melyik az Isten 10 és melyik az anyaszentegyház 5 parancsa. A hasonlóságot feltűntetni a hitoktató feladata, de szükséges, hogy a tankönyv az egyes parancsokat tárgyalja külön.

Leszámítva még némely hiányokat, melyek csak egy részletes bíráltnak lehetnének tárgyai, — általában azt mondhatjuk, hogy szerző teljes buzgósággal arra törekedett, hogy könyvében meglegyenek mind azok a kellékek, melyek az elemi hitoktatás sikeres kezeléséhez megkívánatnak, miért is elismerés illeti meg őt. A nehéz meghatározásoknak egyszerűsítéséért, ez úttörő működéséért pedig köszönetünket nyilvánítjuk.

Vajha a felhozott hiányokat, összevetve más tanfériak megjegyzéseivel, kijavítaná s ez által alapját vetné meg a jövőben általánosan használható és az előrehaladott pedagógiai követelményeknek megfelelő katekizmusnak. *H.*

— **Olvasókönyv kath. polgári és felsőbb leányiskolák** második és harmadik osztálya számára. A „Közművelődés“ f. é. 34 számában ismertettük azon öröndetes tanügyi jelenséget, hogy Ember Károly és Hortobágyi Antal székesfővárosi tanárok a polgári és felsőbb leányiskolák számára a „Katholikus Tankönyvek Tára“ című vállalat I. köteté gyanánt új olvasókönyvet szerkesztettek, mely Budapesten Lampel R. könyvkereskedő kiadásában megis jelent.

Nem rég kaptuk meg ugyanezen vállalat. II. és III. kötetét, a második és harmadik osztály olvasókönyvét. Minden keresztény érzelüt magyar hazafi örömmel üdvözli azon törekvést, mely e kettős érzelüt: a vallás és haza iránti szeretetet ápolja és fejleszti. Ezen magasztos feladat ösztönözte szerkesztőket az I. kötet megírására, mint azt e lap jelzett

számában kimerítő részletességgel ismertettük, ez adott kitaratást a II. és III. kötet összeállítására is.]

Miként az első kötet, úgy a kezünk közt lévő munkák is tervszerű felosztás szerint, a kellő fokozatosság figyelmes szemmel tartása mellett vannak megírva s teljesen méltók arra, hogy az intézetek igazgatósága, különösen pedig nálunk az erdélyi egyházmegyében a szerzetesnök vezetése alatt álló polgári és felsőbb leányiskolák intézői, ha már ez iskolai évben nem is, — mivel a tanulók már más könyvekkel vannak ellátva, — de jövő évben a püspöki új tanterv sikeres keresztülvitele és a vallásossággal összekötött nemzeties irány fejlesztése céljából iskoláikba bevezessék. Kapható Budapesten Lampel Róbert könyvkereskedésében, Andrassy-út 21. szám. — A II. kötet ára díszes vászonkötésben 1 frt, a III. kötet ugyanazon kötésben 1 frt 20 kr. *H.*

— **Felhívás megrendelésre** ily című műre: „*Arpádházi boldog Margit élete*“ legendák és egyéb történeti kútfők nyomán írta Demkó György hittudor, egri érseki lyceumi hittanár.

A mű érsek-főpásztori engedéllyel fog megjelenni. Tartalomjegyzéke a következő: I. Bevezetés. II. B. Margit családja. III. B. Margit születése. IV. B. Margit a szülői háznál. V. A Domonkosrendiek Magyarországon. VI. B. Margit a veszprémi Szent Katalin kolostorban. VII. B. Margit a Nyulak szigetén épült Boldogaszony-kolostorban. VIII. B. Margit erényei. IX. B. Margit önsanyargatása. X. B. Margit a politikában. XI. B. Margit végső napjai és halála. XII. B. Margit eltemetése. XIII. B. Margit csodái. XIV. B. Margit szentté avatásaért tett lépések története. XV. B. Margit ereklői.

A mű folyó évi október hó végén, vagy legkésőbb november hó közepén Budapesten, a Franklin-Társulatnál fog megjelenni körülbelül 16 nyolezadrét iven. Ara a fűzött példánynak 1 frt 50 kr.; kötött példányoknak: préselt angol vászonban vörös metszéssel, a czim a sarkon és táblán arannyal nyomva: 1 frt 90 kr.; ugyanolyan vászonkötésben arany metszéssel és brokát aranyos papir előzéssel: 2 frt 20 kr.

Mint hogy pedig művem iskolai ajándékkönyvnek, kivált leányok számára, alkalmas leend: kérem a főtisztelendő esperes- és plébános urakat, valamint az intézetek — különösen a leánynevelő intézetek — előljáróit, hogy a jelzett czélra mennél számosabb megrendeléssel pártfogolni kegyeskedjenek.

A ft. esperes urakat tiszteletteljesen még arra is kérem, hogy ezen felhívást az őszi papi gyűléseken paptársaik szives figyelmébe jóakarattal ajánlani méltóztassanak.

A megrendeléseket egyenesen címzemre kérem (Hevetvármegye, Eger, lyceum).

Kelt Egerben, 1895. évi szeptember hó 8-án.

Dr. Demkó György,
theol. tanár.

Előfizetési fölhívás Bougaud Emil lavalai püspöknek *Boldog Alacoque M. Margit élete és a Jézus sz. szíve tisztelének eredete* című munkájára. Hála Istennek Magyarországon is szép lendületet vett és egyre terjed korunk nagy ájtatossága: az Úr Jézus szent Szívének tisztelése, melylyel egyenesen a Megváltó Szívébe hatolhatunk s onnét mondhatatlan áldásokat meríthetünk.

Kettős kötelességemnek tartottam ez ájtatosság terjedésén, élesztésén, amiben tehettem, közreműködni. Evégből — az illetők engedelmevel — a nyolczadik francia kiadás után lefordítottam a föntírt munkát: egyszerű, vonzó, dicső élettörténetét annak a kiváltságos szűznek, kinek az Úr Jézus az ő szentséges Szíve legfőbb titkait kinyilatkoztatta; s ezt a munkát most építéssel, élvezetül a szent Szív magyar tisztelőinek ajánlom.

Ajánlom Bougaud nevével, melyet, mint a Ruschek Antal fordításában megjelent: Sz. Monika Élete, s az általam magyarul immár harmadik kiadásban közrebocsátott Kereszténység és Korunk s a Fájdalom szerzőjének nevét a magyar közönség eléggé ismer, s melyet az írónak remek tulajdonával ez a könyv is dicséri.

Ajánlom különösen a szent Szívért, melynek dicsőségét, tiszteletét hirdeti, s mely vonzza, bár vonzaná mindjobban, általánosabban a magyar szíveket is.

A könyv f. é. október hóban megjelenik egy kötetben, finom papíron, körülbelül 30 iven, nyolczadrétben. Füzött példány ára 2 forint, csinos diszkötésben 3 forint.

Papnövendékeknek füzve 1 frt 40, kötve 2 frt 40 kr. Gyűjtőknek tíz után egy tiszteletpéldányt adok.

A megrendelések kizárólag hozzám intézendők.

Kapható még alulírtnál szerző remek nagy munkája: A Kereszténység és Korunk I—V. kötet. Az öt kötet ára füzve 10 frt, diszkötésben 15 frt. A második kötet kivételével kaphatók a többi kötetek külön is, de csak füzve, 2 frtjával.

Ugyancsak alulírt kiadásában megjelent s a Sz. István társulat bizományában (Budapest, IV. Királyi Pál-utca 13.) kapható: A Fájdalom, kivonat a Kereszténység és Korunk I. és V. kötetéből. Háromféle kiadás: egyszerű papíron füzve 1 frt, finom chamois papíron füzve 1 frt 50. diszkötés 2 frt. Aldja minden és i. adja Jézus Szentséges Szívét!

Gyoma (Békés m.) postabélyeg kelte.

Szentannai (Spett) Gyula,
gyomai plebános.

— **Rudnyánszky Gyula** *Jézus* című munkájának második bővített, illusztrált kiadása vétel útján tulajdonomba ment át és az leszállított áron, a míg a készlet tart, ha az érték előre beküldetik, 1 frt 30 kr. bolti ár helyett 80 kr-ért küldöm meg bérmentve.

Leszállított áron adom még a legjobb Francia nyelv-tant, mely szerint mindenki 50 lezékében, tanító segítségével nélkül gyökeresen elsajátíthatja a francia nyelvet. Füzve 1 frt 50 kr. helyett 75 kr. Kötve 90 kr. — *Blay István* kath. könyv-, zenemű-, papirkereskedése és kölesönkönyvtára — Egerben.

— **Az „Oktató Népkönyvtár“** 11—12 füzete megjelent. A jelen füzet az „Isten Ujja“ című tanulságos művet, egy iv egyháztörténelmet és két negyediven Naptárt és hasznos tudnivalókat hoz. A népek hasznos és tanulságos folyóirat ára egész évre 40 iv 2 frt 50 kr. vagy 10 sacr. Egyesületeknek olcsóbb. Melegen ajánljuk a csinosan kiállított népies vállalatot. Megrendelhető: az „Oktató Népkönyvtár“ szerkesztőségében Pozsony, ferencziek.

KÜLÖNFÉLÉK.

— **Püspök urunk Ő nagyméltósága** f. hó 20-án Kolozsvárra utazott usgs. Tamási Aron oldalkanonokja kíséretében, hogy a hadgyakorlatok ideje alatt Erdélyben időző felséges király urunk fogadásánál jelen legyen s a saját és papsága, valamint hiveinek az apostoli király szent személye iránt mindenkor érzett és tanusított ragaszkodását és törhetlen hűségének kifejezését a felség előtt bemutassa. Léleken mindnyájan jelen lesziünk s kérjük a királyok Urát, hogy dicsőséges uralkodónkat népei boldogítására égi, földi javaival áraszsa el!

— **Személyzeti.** *Georgievits* Sándor Orláthról Kudzsirra helyzetetét át plebánosnak.

— **Nyilvános köszönet.** Alólírott fiui hódolattal köszönöm meg a nyilvánosság terén is Püspök úr ő nagyméltóságának azon atyai jóságát, hogy az akosfalvi iskola javítására saját pénztarából 50 frtot kegyeskedett adni. Isten fizesse meg ezerszeresen jóságát a nagylelkű apostoli Főpásztornak. Akosfalván, 1895. szept. 15.én. Lukács Vilmos, lelkész.

— **Harangmegáldás.** Zetelaka buzgó, vallásos közönsége egy a mily szép, annyira lélekemelő ünnepélynek volt szemtanuja folyó hó 4-én. Ugyanis e napon áldotta meg tőtisztelendő Jung-Cseke Lajos apát-plebános és kerületi főesperes a község két diszes új harangját. A virágokkal ékesen feldíszített barangok megáldása után kezdetét vette az ünnepélyes szt. mise áldozat, melyet a község közszeretben álló lelkésze végzett segédlet mellett. Az isteni tiszteleten Zetelaka vallásos közönsége is jelen volt élén a községi elüljárósággal. Istentisztelet után a község lelkészének vendégszerető hazánál kedélyes ebéd fejezte be az ünnepséget, melyen szép pohárköszöntőkben sem volt hiány. Az első ft. Jung-Cseke Lajos főesp. plebános úr mondta, éltetve a házi gazdát névünnepe alkalmából.

Egy jelen volt.

— **Mint a M. A. irja,** Kassán az első polgári házasságra lépő párnak, egy rézből készült, megaranyozott — fokhagymát fognak emlékül adni.

— **Gyanus eset.** A napokban Garam Kis-Salló, hont-megyei községben Balázs János 5 és fél éves kath. kis leánykáját, Juliskát elküldötte a zsidó kocsmároshoz, Adler Ignácához, páliukáért. A leányka többé nem tért vissza apjához. Holt testét öt nap mulva találták meg a Garam egy kis szigetén egy bokor alá rejtve; fejéről és melléről a bőr le volt nyuzva. Hosszú éles kés vágásai voltak rajta felismerhetőek, beszéli egy szemtanu, ki a bonczolásnál jelen volt, s a temetést is végezte. Teste tele volt szurási sebekkel. A bonczolásnál konstatálták, hogy a gyermeket 3—4 napig éhez-tették, továbbá, hogy meggyilkolása úgy történt, hogy vashorgokkal lábainál fogva fel volt akasztva s egész kinzását élve szenvedte. Testében, szívében egy csepp vér sem volt

található. Sem a rubáján, sem a testén nem voltak vérfoltok. Adler Ignácnál a leányka eltűnésekor sok zsidó, köztük egy sakter volt. Egy molnár legény Adler Ignácot a holttest megtalálása előtti éjjelen a szigeten látta. A leányka egy palackkal ment pálinkáért, melyben azelőtt eezet volt. Adler Ignác egyszer azt állítja, hogy a leányka nem járt nála, majd, hogy a leánykának pálinkát mért az üvegébe. A palackot, melyben azelőtt eezet volt megtalálták s benne nem pálinka, hanem egy pár csepp eezet volt megtaláláskor. Altalános a hiedelem, hogy ismét *ritualis gyilkosság* forog fenn. A vizsgálat foly. Várjuk az eredményét.

— **Az olasz katolikusok a szeptember 20-i** ünnepek alkalmával a szent Poenitentia utasítása következtében, teljesen passive fognak viselkedni; nem szabad semmit elkövetniök, miáltal az ünnepeket előmozdítanak, vagy azokban résztvennének. *A községi tanácsosoknak*, vagy nyilvános intézetek tagjainak nem szabad az ünnepekre szóló kiadásokat megszavazni, sem azokon mint küldötteknek részt venni. Ha a közhatalnokoktól az ünnepegre pénzbeli közreműködés kívántatik, s ők azt nagy kár nélkül nem tagadhatják meg, nagyobb bajok elkerülése miatt, megtehetik, ha kijelentik, hogy az opus malumot nem helyeslik. Ha kényserítik, hogy megjelenjenek az ünnepegen, mint tisztviselők, — ha botrány nélkül megtehetik — elmebetnek oda, ha előre kijelentik, hogy nem azon czélból vesznek részt azokban, a miért rendezik az ünnepeket, hanem csak azért, hogy a közrendet és csendet meg ne sértsék, vagy hogy súlyos károkat elhárítsanak.

— **Vettük a következő meghívót.** Meghívó. A folyó évi október hó 1-én a vezetésünk alatt álló dévai m. kir. állami tanítóképző-intézet fennállásának 25-ik évfordulóján Emlék-Ünnepet tartunk, hogy azzal is megbecsüljük a közművelődéstügyi feladatokat, melyeket intézetünk egy negyed század óta hiven szolgálmi törekedett. Van szerencsénk erre intézetünk volt növendékeit, a társintézeteket és az iskolai barátaikat tisztelettel meghívni. Déván, 1895. szeptember hó 12. Az áll. tanítóképző-intézet igazgató tanácsa nevében: Réthi Lajos, kir. tanácsos, tanfelügyelő, tanári-kara nevében: Boga Károly, igazgató. Az Emlék-Ünnep műsora: 1. Hymnusz. Előadja az ifj. énekkar. 2. Megnyitó beszéd. Tartja Réthi Lajos, kir. tanácsos, tanfelügyelő, az igazgatótanács elnöke. 3. Szövetség dal, Mozarttól. Előadja az ifj. énekkar. 4. Emlék-beszéd (az intézet történetével), Boga Károly igazgatótól. 5. Üdvözlő-beszédek. 6. Ouverture, Tancred operából. Előadja az ifj. zenekar, kísérik: zongorán Lux Miklós és harmoniumon Keresztesi Ambrus IV. éves tanítónövendékek. 7. Alkalmi költemény, írta és szavalja Keszler Károly, orvosai áll. isk. tanító. 8. Szentelt hantok, Mosonyi Mihálytól. Előadja az ifj. énekkar. 9. Egyveleg, Bánkban operából, Erkel Ferentzről. Előadja az ifj. zenekar. 10. Szózat. Előadja az ifj. énekkar. — Közébed.

— **Pályázat.** A kézdivásárhelyi róm. kath. kántortanítói állásra pályázat hirdettetik. Javadalma 1) Háromszáz forint készpénz fizetés havi előleges részletekben az egyházközség pénztárából, 2) 100—120 frt stola a megállapított szabályok szerint, 3) 18—20 frt alapítványos misékért, 4) 24 frt, az orgona fuvó nyomatásáért. 5) Négy szoba, konyha, kamara, istálló, faszín, majorsági és sertés ól, sütőház kemencével, lugzó katlannal és üsttel, és konyhakert. Ezenkívül ha képes leendő az ének tanításra is, kinevezés esetén 120 frt mellékjövedelemre számíthat a r. k. gymnasiumtól. Kötelessége a kántori teendők végzésén kívül az elemi leányiskolát is vezetni. Kik ezen állást elnyerui akarják, sajátkezűleg írott kérvényüket, keresztleveleket, működési bizonylatukat és tanítói okleveleket 1895. év október 12-ig a róm. kath. lelkészi hivatalhoz küldjék be és okt. 12-én d. e. 10 órakor a próbára személyesen megjelenni tartoznak. Kézdivásárhely, szept. 18-án. 1895. Supka Béla, r. k. lelkész.

— **Pályázat.** Az ebedi róm. kath. kántortanítói állomás áthelyezés folytán üresedésbe jövén, arra ezennel pályázat hirdettetik. Ezen állomásnak évi jövedelme a következő: 1) 80 kalongya buza és 80 kalongya zab kepe; 2) 28 szekér kemény tűzifa; 3) harmadfél hold szántó és kaszálónak termése; 4) püspöki segély 50 frt; a hitközségtől 30 frt. 5) Stola, ospora és tandíj 35 frt; kilátásba van helyezve 50 frt államsegély. A kitértő új lakás áll három szobából és egy konyhából. Van gazdasági épület, gyümölcsös- és veteményes kert, pince és gabonás. Kik ezen állomást elnyerui obajlják, folyamodványukat október hó 6-ik napjáig alattírthoz adják be. Pályázhatnak képezdevégzett tanítójelöltek is. A kitértő batáridő alatt próbára megjelenők előnyben részesülnek. Ebed, u. p. Deményháza, szept. 17. 1895. Kalapács Imre, lelkész, isk. sz. elnök.

— **Pályázat.** A csikszentgyörgyi róm. kath. népiskolánál egyik segédkantortanítói állomás megüresedvén, arra pályázat hirdettetik. Jövedelme: 1) Tisztességes lakás kerrilletményvel; 2) 47 kalongya őszi — 56 kalongya tavaszi kepe; 3) a községek pénztárából évi 120 frt, 4) stola átlag 15 frt, 5) ospora: 7 frt, 6) misealapítványokból 5 frt, 7) 6 öl fa. Kötelességei: A reá eső mindennapi és ismétlő osztályok önálló vezetése; az egyházi szertartásoknál segédkezés. Pályázni szándékozók kellően felszerelt folyamodványokat folyó évi okt. 6-ig az iskolaszékhez nyújtják be. Pályázhatnak képezdét végzett ifjak is. Csik-Szentgyörgy, 1895. szept. 16-án. Az iskolaszék.

— **Sajtó hiba.** Múlt számunk irodalmi rovatában ezen kifejezés helyett, názáreti jászolba ez olvasandó jászolába.

Szerkesztői üzenet.

M. A. Cs. Sztgy. Az egyforintot átadtuk a pénztár kezelőségének, de tessék még 30 krt. küldeni, mert a pályázati hirdetés egy-szeri közléseért 1 frt 30 kr. illeték jár.

Kiadja: Az erdélyi róm. kath. irodalmi társulat. Felelős szerkesztő: **Pál Antal.**
Szerkesztőtársak: **Bálinth György, Péter János dr., Vass Albert, Zlamál Agoston.**

Nyomatott Papp Györgynél a püsp. lyc. könyvnyomdában Gyulafehérvárt.